

mjr. doc. PhDr. JUDr. Mgr. Jozef Medelský, PhD.
Academy of the Police Force in Bratislava, Slovak Republic
Public Law Department
jozef.medelsky@minv.sk
ORCID: 0000-0003-3062-4167

Posilnenie bezpečnosti prostredníctvom vzdelávania

Strengthening Security Through Education

Abstrakt

Bezpečnosť v posledných rokoch nadobúda nový rozmer v podobe nových sektorov bezpečnosti. Je to primárne nevojenský sektor bezpečnosti, ktorý ohrozuje všetky objekty bezpečnosti na národnej úrovni. Príspevok ponúka teoretické vymedzenie pojmu bezpečnosť. Následne analyzuje konkrétne vzdelávacie aktivity, ktorými je možné posilniť spravodlivosť a v konečnom dôsledku aj bezpečnosť na individuálnej a sociálnej úrovni. Záverom je ponúknuté zhrnutie vykonanej analýzy.

Kľúčové slová: bezpečnosť, vzdelávanie, bezpečnostné zložky, CEPOL, E4J, prevencia, analýza, syntéza, dedukcia, sumarizácia, interpretácia.

Abstract

In recent years, security has taken on a new dimension in the form of new security sectors. It is primarily a non-military security sector that threatens all security objects at the national level. The contribution offers a theoretical definition of the concept of security. It then analyses specific educational activities that can strengthen justice and security at the individual and societal levels. Finally, a summary of the analysis is offered.

Keywords: security, education, security forces, CEPOL, E4J, prevention, analysis, synthesis, deduction, summarisation, interpretation.

Úvod

Bezpečnosť v súčasnosti nadobúda nové rozmery a zasahuje takmer všetky sektory – politický, hospodársky, sociálny, environmentálny, kybernetický, surovinový a podobne. Z tohto dôvodu je nevyhnutné v teoretickej, ale aj praktickej rovine hľadať nové spôsoby, ako odpovedať na existujúce hrozby, ktoré sú čoraz viac prítomné v spoločnosti. Hlavným cieľom príspevku bude zadefinovať niekoľko špecifických oblastí, ktoré prostredníctvom vzdelávania môžu napomôcť v boji proti aktuálnym bezpečnostným hrozbám.

Bezpečnostná stratégia z roku 2021 venuje priestor aj oblasti vzdelávania vo vzťahu k bezpečnosti. V bode 93 stratégie sa uvádza: „Slovenská republika bude venovať veľkú pozornosť reformám v oblasti vzdelávania. Prioritou je moderné a inkluzívne vzdelávanie a posilnenie inovačného potenciálu krajiny. Nevyhnutným krokom je komplexná reforma vyučovacích osnov zameraná na zručnosti, čitateľskú a

mediálnu gramotnosť, kritické myslenie, digitálne a podnikateľské zručnosti. V rámci budovania spoločenskej odolnosti sa osobitne bude venovať zvyšovaniu povedomia žiakov o nebezpečnosti extrémizmu, intolerancie, xenofóbie, dezinformácií a hoaxov, o kybernetickej (informačnej) bezpečnosti, o význame ochrany prírody a životného prostredia. Posilní výchovné a vzdelávacie programy zamerané na demokratické hodnoty, prevenciu extrémizmu, intolerancie, xenofóbie, vrátane antisemitizmu a rozvíjanie kritického myslenia, osobitne mladej generácie, ktoré je kľúčové pri rozpoznávaní dezinformácií a hoaxov. V oblasti vedy, výskumu a inovácií Slovenská republika pripraví súbor reforiem, ktoré pomôžu posilniť inovačný potenciál a naštartovať znalostnú ekonomiku. Bude zvyšovať zdroje na vedu, výskum a inovácie a prijímať podporné nástroje smerom k inovatívnej krajine.“¹

Je však potrebné konštatovať, že v uvedených oblastiach sa od roku 2021 urobilo len veľmi málo. Nie je možné teda hovoriť o zásadných reformných krokoch v oblasti vzdelávania v oblasti bezpečnosti, či iných vyššie spomenutých oblastiach. Aj z tohto dôvodu je primárnym cieľom tohto príspevku ponúknuť relevantné návrhy v oblasti vzdelávania a bezpečnosti.

Zastávam názor, že vzdelávanie by malo byť primárnym nástrojom v boji proti špecifickým hrozbám a eventuálnym rizikám. Za použitia metód vedeckého poznania, ako je analýza, dedukcia, syntéza budú ozrejmené špecifické nástroje, ktoré by mali byť osvojené aj bezpečnostnými zložkami, resp. širším spektrom subjektov.

Bezpečnosť

Pojem bezpečnosť je možné chápať ako istotu, ochranu, zabezpečenie. Prídavné meno bezpečný sa vysvetľuje v troch významoch. V prvom prípade ako poskytujúci ochranu pred nebezpečenstvom, po druhé ako nepociťovanie ohrozenia a po tretie ako nepochybný, určitý, istý.² Bezpečnosť sa vo všeobecnosti, v slovníkoch a encyklopédiách, spája najmä so stabilitou, určitosťou, poriadkom, spoľahlivosťou, rovnovážnosťou, existenciou subjektu bez hrozieb, stavom a pocitom istoty.³

Pojem bezpečnosť pochádza z latinského slova *securitas*, ktorý vyjadruje stav všeobecnej istoty, situáciu, v ktorej je aktér chránený resp. nie je vystavený nebezpečenstvu.

S pojmom bezpečnosť úzko súvisí aj pojem bezpečnostná hrozba. Bezpečnostné hrozby: „Sú to udalosti, javy a procesy spravidla súhrnného (viacstranného charakteru), ktoré pôsobia relatívne dlhodobo a môžu negatívne vplývať na sociálne subjekty, najmä na ich moc a bohatstvo, destabilizovať ich, spôsobiť im škody a pod. Dotýkajú sa najmä fungovania štátu a jeho inštitúcií a organizácií, predovšetkým v politickej a hospodárskej oblasti, života a činnosti veľkých skupín obyvateľstva (najmä etnických a náboženských), ale aj života, zdravia a majetku jeho občanov. V súvislosti s rozširujúcim sa pohľadom na bezpečnosť sa rozširuje počet a podoby bezpečnostných hrozieb, ale aj rozsah ich pôsobenia

¹ Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky. 2021. Úrad vlády Slovenskej republiky. Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/zakladne-dokumenty-riesiace-bezpecnost-slovenskej-republiky/>

² ĎORULA, J. a kol. 2003. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: Veda, 2003, s. 64.

³ ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEISS, P. 2008. *Medzinárodná bezpečnosť*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008, s. 18.

predovšetkým v sociálnej a kultúrnej oblasti životného prostredia.“⁴ Bezpečnostná hrozba predstavuje: „Udalosti, javy a procesy spravidla súhrnného (viacstranného) charakteru, ktoré pôsobia relatívne dlhodobo a môžu negatívne vplývať na sociálne subjekty, najmä na ich moc a bohatstvo, destabilizovať ich, spôsobiť im škody a pod. Dotýkajú sa najmä fungovania štátu a jeho inštitúcií a organizácií, predovšetkým v politickej a hospodárskej oblasti, života a činnosti veľkých skupín obyvateľstva (najmä etnických a náboženských), ale aj života, zdravia a majetku jeho občanov. V súvislosti s rozširujúcim sa pohľadom na bezpečnosť sa rozširuje nielen početnosť a podoby bezpečnostných hrozieb, ale aj rozsah pôsobenia predovšetkým v sociálnej a kultúrnej oblasti a v oblasti životného prostredia.“⁵

Agentúra Európskej únie pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL)

CEPOL je agentúra Európskej únie, ktorá sa venuje vývoju, implementácii a koordinácii odbornej prípravy úradníkov činných v trestnom konaní, vrátane policajných zložiek. Agentúra prispieva k bezpečnejšej Európe tým, že uľahčuje spoluprácu a výmenu poznatkov medzi orgánmi činnými v trestnom konaní v členských štátoch EÚ a do istej miery aj z tretích krajín, v záležitostiach vyplývajúcich z priorít EÚ v oblasti bezpečnosti.

CEPOL združuje sieť vzdelávacích inštitútov pre úradníkov činných v trestnom konaní v členských štátoch EÚ a podporuje ich pri poskytovaní prvotného školenia o bezpečnostných prioritách, spolupráci pri presadzovaní práva a výmene informácií. CEPOL tiež spolupracuje s orgánmi EÚ, medzinárodnými organizáciami a tretími krajinami s cieľom zabezpečiť, aby sa najzávažnejšie bezpečnostné hrozby riešili kolektívnou reakciou.

CEPOL sa neustále snaží ponúkať inovatívne a pokročilé vzdelávacie činnosti integráciou relevantného rozvoja vedomostí, výskumu a technológií a vytváraním synergií prostredníctvom posilnenej spolupráce. Súčasné portfólio CEPOLu zahŕňa rezidenčné činnosti, online vzdelávanie, napríklad:

- a) webináre,
- b) online moduly,
- c) online kurzy,
- d) výmenné programy,
- e) spoločné študijné programy,
- f) výskum a vedu.⁶

Špecifickou oblasťou vzdelávania je platforma LEED. Platforma LEED umožňuje online vzdelávanie v mnohých oblastiach, týkajúcich sa orgánov presadzujúcich právo. Webináre sú zamerané na boj proti envirokriminalite, kybernetickým hrozbám, migrácii, obchodovanie s ľuďmi, terorizmus a podobne. Platforma je určená primárne pre príslušníkov Policajného zboru. Využívať ju môžu aj iné bezpečnostné zložky.

⁴ ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEISS, P. 2008. *Medzinárodná bezpečnosť*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008. s. 29–30.

⁵ ŠKVRNDA, F., PAWERA, R., WEISS, P. 2008. *Medzinárodná bezpečnosť*. Bratislava: Ekonóm. 2008. s. 29–30.

⁶ Pozri bližšie: CEPOL: <https://www.cepola.europa.eu/sk>

Webináre a ďalšie online aktivity sú realizované primárne v anglickom jazyku. Platforma LEED je dostupná zdarma po registrácii a následnom schválení zo strany Agentúry CEPOL.

Prínosom platformy LEED je aj obrovské množstvo dostupných odborných publikácií a článkov, ktoré sú súčasťou e knižnice. Publikácie sú zamerané na oblasť trestného práva, kriminalistiky, kriminológie, policajného práva a podobne. Platforma LEED tiež zahŕňa fórum pre používateľov na vzájomnú komunikáciu, prepojenie so službou EBSCO Discovery Service na konzultáciu elektronických kníh a elektronických časopisov.

Platforma LEED je dostupná aj na mobilnom rozhraní. Vzdelávanie je dostupné v online, ale aj offline režime (je možné stiahnuť si webináre). Aplikácia LEED je dostupná v systémoch iOS a Android.⁷

Prínosom je získavanie nových poznatkov o vyšetrovaní rôznych druhov trestnej činnosti, čo môže viesť k vyššej efektívnosti vyšetrovania. Absolvovaním online kurzu je uchádzačovi automaticky vystavený certifikát platformou.

Platforma LEED ponúka jedinečnú možnosť vzdelávať sa v špecifických oblastiach. Realizáciou kurzu si môžu absolventi kurzov doplniť vzdelanie o nové poznatky, ktoré môžu využívať v aplikačnej praxi. Platforma LEED je veľkým prínosom pre prácu bezpečnostných zložiek. V praxi sa je možné stretnúť s realitou, že príslušníci bezpečnostných zložiek nemajú informáciu o tejto možnosti vzdelávania. A v druhom prípade je problematické vyčleniť čas na vzdelávanie, nakoľko sú zahltení prácou a nezostáva im následne priestor a možnosť zúčastniť sa na vzdelávacích aktivitách, ktoré platforma LEED ponúka. Je úlohou manažmentu orgánov presadzujúcich právo, aby vyčlenili príslušníkom čas na vzdelávanie, čo bude mať v konečnom dôsledku pozitívny vplyv na aplikačnú prax.

Iniciatíva Education for Justice

Iniciatíva Education for Justice (E4J) predstavuje jednu zo štyroch zložiek globálneho programu na vykonávanie deklarácie z Dauhy. Garantom iniciatívy je Úrad OSN pre drogy a kriminalitu, ktorého cieľom je rozvíjať právne povedomie na základných, stredných a vysokých školách, za účelom predchádzania a potláčania kriminality, ako aj podpory právneho štátu. Celý proces vzdelávania prebieha prostredníctvom efektívnych vzdelávacích nástrojov, prispôbených vekovým požiadavkám študentov. V primárnom vzdelávaní sú to napríklad komiksy, videá, hry a aplikácie.

Iniciatíva ponúka množstvo učebných materiálov, ktoré sú verejne dostupné. Na úrovni vysokých škôl sa iniciatíva zaoberá organizovaným zločinom, korupciou, prevenciou terorizmu, počítačovou kriminalitou, obchodovaním so strelnými zbraňami a ľuďmi a ďalšími oblasťami.

Ako príklad si môžeme uviesť jeden z modulov protikorupčnej oblasti, ktorý sa zaoberá vplyvom pohlavia na výskyt korupcie. Poukazuje na dve štúdie Svetovej banky, ktoré naznačujú súvislosť medzi nízkou úrovňou korupcie a väčším počtom žien vo vláde. Zistili najmä, že spoločnosti, na čele ktorých sú ženy, častejšie uvádzajú,

⁷ Pozri bližšie: <https://leed.cepol.europa.eu/>

že nikdy nedali úplatok a že ženy majú nižšiu deklarovanú toleranciu voči korupcii. Je to najmä preto, že ženské pohlavie býva starostlivejšie, dôveryhodnejšie, prosociálnejšie, zodpovednejšie, má tendenciu byť menej sebecké a vo všeobecnosti riskuje menej ako opačné pohlavie. Napriek tomu z modulu vyplýva, že ženy sú kvôli diskriminácii v korupčných kauzách trestané prísnejšie ako muži. Modul sa snaží ísť do hĺbky, nájsť dôvody, prečo to tak je, ako aj „otvoriť študentom oči“ prostredníctvom podložených faktov a teórií, o ktorých doteraz možno nevedeli.

Každý modul disponuje aj radom cvičení, ktoré umožňujú študentom diskutovať a kriticky premýšľať nad preberanými oblasťami. Z nášho pohľadu sú takéto interaktívnejšie hodiny oveľa efektívnejšie, keďže si študenti dokážu dlhšie udržať pozornosť, dokážu identifikovať problém, zamyslieť sa nad jeho pôvodom a hľadať riešenia, nielen ticho sedieť a počúvať monológ vyučujúceho. Je dokázané, že študenti dávajú na hodinách pozor približne 10-15 minút, pričom prednášky častokrát trvajú aj 1,5 hodiny. Uvedomovanie si týchto komplexných javov a ich dôsledkov zároveň rozvíja právne povedomie, čo môže skutočne viesť k znižovaniu trestnej činnosti. Moduly sú prepracované do detailov, obsahujú aj ďalšie učebné pomôcky, rôzne odkazy na odborné články, spôsob, akým môže vyučujúci overiť, či študenti porozumeli problematike a taktiež ponúka možnosť vytvoriť z danej oblasti kurz, ktorý môže byť realizovaný nielen pre účely študentov, ale aj príslušníkov PZ.

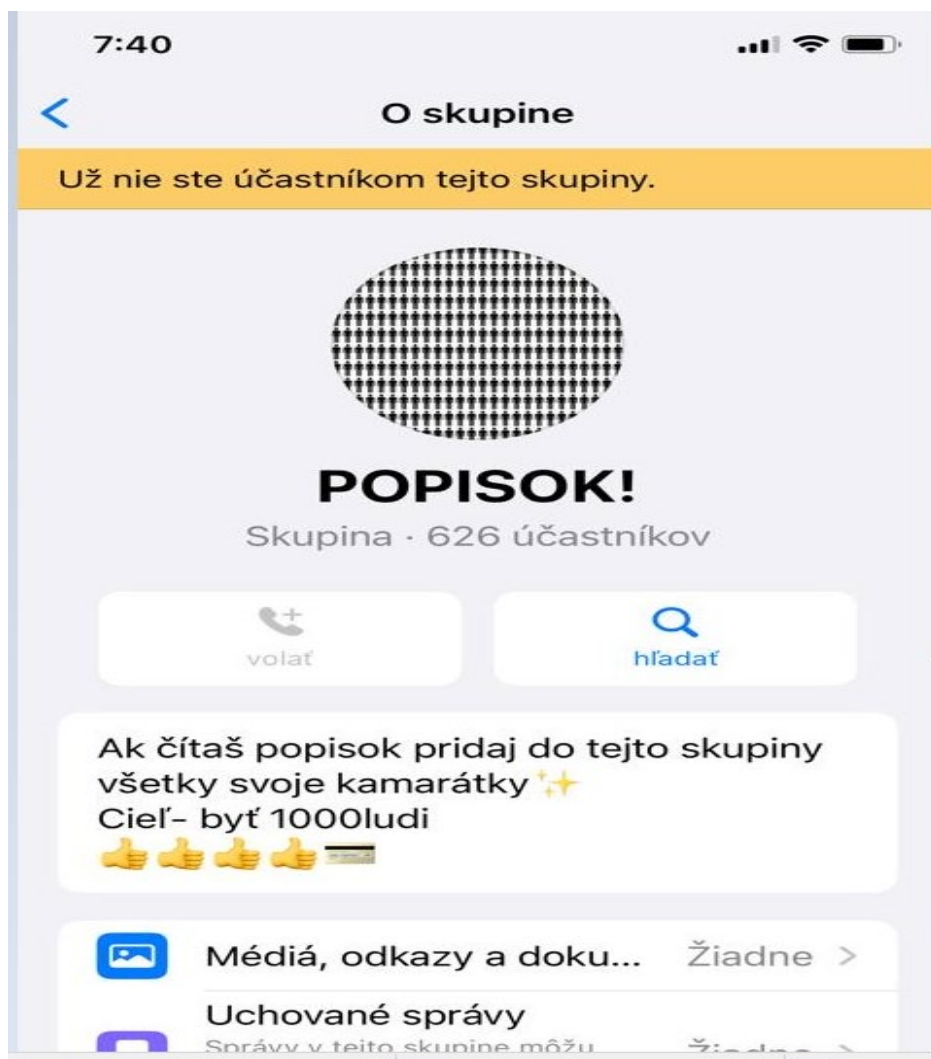
Osvojením si podkladov, ktoré sú verejne dostupné na webovom sídle (<https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/index.html>) je možné prispieť k posilneniu spravodlivosti. Vzdelávanie v prospech spravodlivosti nie je novým konceptom. Avšak existujúce programy na úrovni primárnych a sekundárnych škôl nie sú dostačujúce. Žiakom a študentom je potrebné poskytnúť inovatívne metódy, ktoré posilnia ich zmýšľanie v prospech spravodlivosti. Výhodou je, že program Education for Justice je pripravená na používanie. Nevyhnutné je zapojiť širší počet subjektov od bezpečnostných zložiek cez Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky, resp. iné relevantné inštitúcie, ktoré si uvedený program osvoja a pripravujú nové možnosti vzdelávania v prospech posilnenia spravodlivosti.

Posilnenie preventívnych aktivít

Policiálny zbor pravidelne realizuje preventívne aktivity na základných a stredných školách. Aj v tejto oblasti by však malo dôjsť k využívaniu inovatívnych metód a nových poznatkov s cieľom posilnenia bezpečnosti na školách, ako aj individuálnej bezpečnosti žiakov, študentov a pedagógov.

V podmienkach Slovenskej republiky sa čoraz viac stretávame s novými hrozbami. Nie tak dávno bol takmer na celom území Slovenskej republiky nahlásený bombový poplach na základných, stredných a vysokých školách. Objavujú sa problémy s kybernetickou šikanou a tzv. „cyber stalkingom“. Žiaci a študenti využívajú moderné technológie. Takmer každý má a ovláda smart phone, čo je na jednej strane dobré, na strane druhej to predstavuje obrovské riziká. Žiaci a študenti si mnoho krát neuvedomujú, aké reálne hrozby so sebou svet novodobých technológií prináša. V priebehu novembra 2023 vznikla na konverzačnej mobilnej aplikácii skupina s názvom POPISOK:

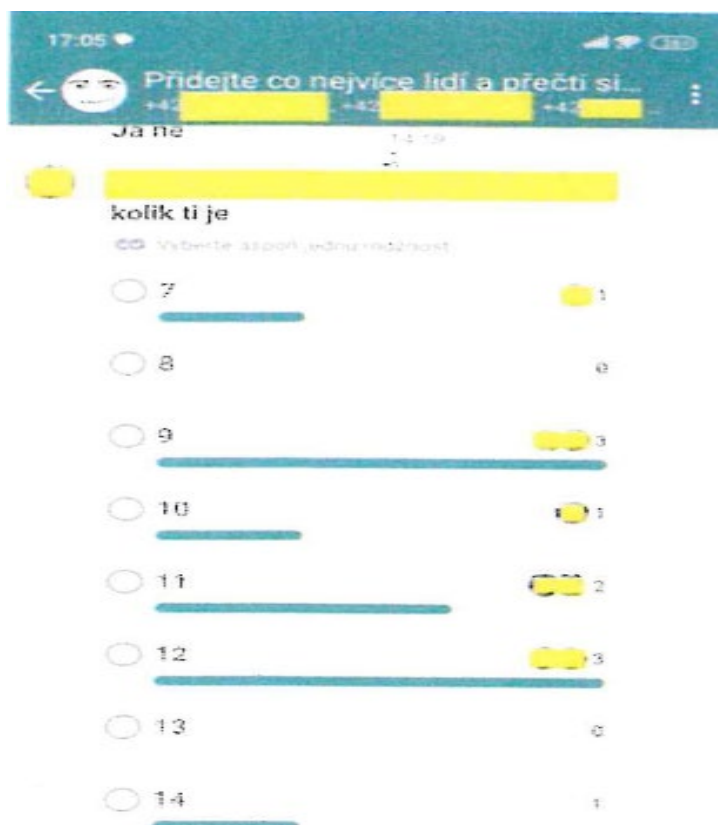
Obrázok č. 1



Zdroj: Vlastné spracovanie

Táto skupina vo veľmi krátkom čase pritiahla pozornosť obrovského množstva žiakov a študentov. Obsah správ, ktorý bol v tejto skupine by mohol byť klasifikovaný ako detská pornografia, šírenie dezinformácií, obsahom bolo množstvo nevhodného obsahu a podobne. Na uvedené reagoval aj Policajný zbor, riaditelia škôl, ako aj Regionálny úrad školskej správy. Vo veľmi krátkom čase však vznikla podobná skupina, ktorá niesla názov: „Přidej co nejvíc lidí“.

Obrázok č. 2



Zdroj: Regionálny úrad štátnej správy: Informácia z 13. 11. 2023.

Národný bezpečnostný úrad v spolupráci s Regionálnym úradom školskej správy vydal k uvedenej skupine stanovisko, ktoré bolo rozoslané na útvary Policajného zboru, ako aj riaditeľom všetkých škôl. Uvedené inštitúcie upozornili na nasledovné:

„Na základe informácie Národného bezpečnostného úradu SK – CERT si dovoľujeme upozorniť na nebezpečnú skupinu na Whatsapp komunikačnej platforme.

Dovoľujeme si upozorniť na skupinu „Přidej co nevíc lidí“ na sociálnej sieti WhatsAapp, ktorá sa aktuálne šíri medzi žiakmi základných škôl v Čechách a na Slovensku a podľa spravodajstva z ČR sprístupňuje deťom pornografický obsah, explicitné videá vražd a samovrážd.

Touto cestu žiadame o zabezpečenie distribúcie predmetnej informácie na zriaďovateľov škôl, školy (aj pedagogických aj odborných zamestnancov na škole) a v neposlednom rade na zákonných zástupcov, pričom zvlášť žiadame upriamiť pozornosť u zákonných zástupcov na nasledovné odporúčania:

- skontrolujte svojim deťom mobilné telefóny. Preverte, v akých skupinách na sociálnych sieťach komunikujú;
- ak zistíte, že sa nachádzajú v skupine s podozrivým alebo nelegálnym obsahom, odporúčame situáciu nahlásiť polícii. Preverte aj to, či dieťa v skupine už komunikovalo a aké informácie o sebe potenciálne prezradilo;
- po nahlásení na polícii a vykonaní potrebných úkonov, alebo po zistení, že nejde o nelegálny obsah, môžete skupinu opustiť a zablokovať;

- poučte deti o type informácií, ktoré nesmú na sociálnych sieťach zdieľať s ľuďmi, ktorých nepoznajú z fyzického sveta, napríklad:
 - meno,
 - adresa,
 - vek,
 - trieda, ktorú navštevujú,
 - akékoľvek fotografie, vrátane fotografií z dovolení,
 - mená, telefónne čísla a kontaktné údaje ďalších kamarátov a známych.
- Zaujímajte sa o svoje deti a diskutujte s nimi o kybernetickej hygiene. Vytvorte si komunikáciu s deťmi priateľskú atmosféru, aby sa nebáli nahlásiť, keď si nie sú isté.⁸

Uvedené stanovisko je obsahovo širšie, rovnako širšie sú koncipované aj odporúčania pre zákonných zástupcov. Je to však predovšetkým zákonný zástupca, ktorý nesie zodpovednosť za výchovu dieťaťa aj v tejto oblasti. Je potrebné, aby zákonný zástupca diskutoval s dieťaťom aj o kybernetickej hygiene a kybernetických hrozbách, ktoré v súčasnosti v spoločnosti dominujú.

Skupina bola pomerne rýchlo odstránená. Žiaci a študenti sa však mohli určitý čas oboznamovať s negatívnym obsahom. O niekoľko dní došlo k vytvoreniu takmer identickej skupiny, ktorú rovnako pomerne rýchlo odstránili.

Ďalším veľkým problémom na úrovni primárnych a sekundárnych škôl je šikana a aktuálne aj čoraz viac rozvíjajúca sa kyber šikana. Je evidovaných množstvo prípadov, kedy dochádzalo ku šikane, resp. kyber šikane, ktoré spôsobili zranenia, psychickú ujmu, ublíženia na zdraví, dokonca aj smrť.⁹ Uvedených prípadov pribúda, čo je negatívny fenomén, s ktorým je nevyhnutné bojovať.

Na uvedené je potrebné adekvátne odpovedať a to posilnením preventívnych metodík, ktoré sa budú striktne zameriavať na používanie sociálnych sietí, aplikácií určených na online konverzáciu, šírenie dezinformačného obsahu a podobne. Práve vzdelávanie a s tým spojené preventívne aktivity zo strany Policajného zboru, resp. ďalších relevantných inštitúcií, je nevyhnutným predpokladom, aby sa žiaci a študenti na úrovni základných a stredných škôl dozvedeli, že čo môže spôsobiť šírenie poplašnej správy, dezinformačného obsahu, obrázkov a videí kybernetickej šikany a podobne.

V minulosti bola aj snaha o zavedenie nového trestného činu v oblasti dezinformácií (Šírenie nepravdivej informácie), ale jeho znenie nespĺňalo viaceré požiadavky na formuláciu skutkovej podstaty a jeho prijatím by mohla byť porušená právna istota v oblasti posudzovania skutkov.¹⁰ Osobne zastávam názor, že preventívnych aktivít v tomto smere je pomerne málo. Je potrebné si uvedomiť, že svet

⁸ Stanovisko Regionálneho úradu školskej správy a Národného bezpečnostného úradu. 2023.

⁹ Pozri bližšie: <https://www.teraz.sk/slovensko/parchovany-po-pade-zo-strechy-skoly-z/755941-clanok.html>

¹⁰ Bližšie pozri tiež: NESVADBA, A., MARKOVÁ, V., 2022. Šírenie dezinformácií a možné trestnoprávne následky v zmysle Trestného zákona. In: RUBISOVÁ, I. LACA, N. (eds). *Dezinformácie a právo : Úlohy a postavenie bezpečnostných zložiek : Zborník príspevkov*. Bratislava: Akadémia PZ, s. 163 - 176, 2022. ISBN 978-80-8054-964-0.

sa posúva čoraz viac do online priestoru a na túto skutočnosť je nevyhnutné adekvátne odpovedať. Rovnako je potrebné prízvukovať, že už na úrovni základných škôl žiakom ôsmeho, resp. deviateho ročníka vzniká trestnoprávna zodpovednosť, čo môže mať fatálne následky pre ich budúcnosť. V zmysle ustanovenia § 22 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona: „Kto v čase spáchania činu inak trestného nedovŕšil štrnásť rok svojho veku, nie je trestne zodpovedný.“

„V zmysle § 22 je všeobecne ustanovená hranica trestnej zodpovednosti dosiahnutím štrnásteho veku: „Kto v čase spáchania činu inak trestného nedovŕšil štrnásť rok svojho veku, nie je trestne zodpovedný.“ Osoby mladšie ako štrnásť rokov nie sú trestne zodpovedné. Pokiaľ sa konania, ktoré má následky trestného činu, dopustí osoba, ktorá nedosiahla stanovený vek, nie je za tento čin trestne zodpovedná. Takýto čin sa označuje ako čin inak trestný, keďže takéto konanie nemôže byť trestným činom, pretože nie sú naplnené všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu, v tomto prípade požadovaný vek páchatel'a – fyzickej osoby.“¹¹ V praxi sa môžeme stretnúť aj s prípadmi, kedy sa osoby mladšie ako 14 rokov dopúšťajú konaní, ktoré síce nie sú trestným činom, ale Trestný zákon voči nim pripúšťa možnosť ochrannnej výchovy v zmysle podmienok uvedených v § 105 Trestného zákona.¹²

Je realita, že žiaci základných škôl si v mnohom neuvedomujú svoje protiprávne konania a s tým následný vznik zodpovednosti aj na úrovni trestného práva. Aj v tomto prípade je potrebné so žiakmi a študentmi základných a stredných škôl hovoriť o vzniku administratívnoprávnej a trestnoprávnej zodpovednosti a následkoch s tým spojeným.

Je potrebné zdôrazniť, že maloletí sú veľmi zraniteľnou skupinou. Dôkazom je aj ochrana na úrovni Ústavy Slovenskej republiky. „V článku 41 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky je vyjadrený záväzok štátu zaručiť osobitú ochranu detí aj mladistvých.“¹³ Samozrejme, že jednou preventívnou aktivitou je len ťažko možné dosiahnuť konkrétne zmeny. Nevyhnutné je vytvoriť nový model vzdelávania aj za pomoci policajných preventívistov a usilovať sa už na prvom stupni základných škôl hovoriť o následkoch šírenia poplašných správ, dezinformácií, online šikany, či reálnych protiprávných skutkov.

Záver

Vzdelávanie je jedným z najefektívnejších nástrojov v boji proti rôznym typom hrozieb, či inej nelegálnej činnosti. Kontinuálne vzdelávanie na všetkých úrovniach škôl musí byť moderné a zodpovedať aktuálnym trendom a to s cieľom garantovať bezpečnosť na úrovni jednotlivca, či spoločnosti. Prístup k vzdelaniu je rovnako jedným z prvkov relevantných pre proces posudzovania a určovania najlepšieho záujmu dieťaťa ako najvyššieho hodnotového kritéria v každom konaní týkajúcom sa

¹¹ IVOR, J.; POLÁK, P., ZÁHORA, J. 2016. Trestné právo hmotné I, Všeobecná časť. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. s. 143.

¹² MARKOVÁ, V. STRÉMY, T. 2019. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Plzeň: Aleš čeněk, 2019, s.79.

¹³ MEDELSKÁ TKÁČOVÁ, Z. 2019. Ochrana maloletého princípmi civilného práva. In: WÄLDL, L., SALAČ, Jpsef; PLECITY, Vladimír. MAMOJKOVÁ, M. a kol. 2019. Súkromní problematika v bezpečnostní praxi. Praha. Policejní akademie České republiky v Praze. 2019. s. 122.

detí.¹⁴ Predstavené aktivity by mali byť určite analyzované, vyhodnotené a následne implementované do vyučovacieho procesu na úrovni primárnych, sekundárnych a terciárnych škôl.

Na základe vyššie uvedeného je možné záverom poukázať na zvýšenie potreby vzdelávacích aktivít v oblasti hybridných hrozieb, kybernetickej bezpečnosti, dezinformácií, ako aj v oblasti kybernetickej šikany a cyberstalkingu. Je nevyhnutné vypracovať komplexné programy/učebné osnovy, ktoré budú prezentované odborníkmi na úrovni primárnych a sekundárnych škôl. Materiály by nemali byť len na úrovni teoretického vymedzenia jednotlivých hrozieb, resp. nástrojov v boju proti týmto hrozbám. Zamerané by mali byť primárne na analýzu praktických prípadov a najmä realizáciu praktických zamestnaní, ktorými sa žiaci a študenti naučia rozpoznávať a bojovať proti vyššie uvedeným hrozbám. Určite nebude postačovať distribúcia materiálov v textovej forme, ak chceme reálne bojovať proti týmto závažným hrozbám. Vhodné by bolo inšpirovať sa aj zahraničím, kde takéto komplexné programy existujú a sú implementované do učebných osnov.

Aktuálne takéto materiály/učebné osnovy absentujú a len minimálne sa o takto závažných hrozbách diskutuje. Ak chce Slovenská republika reálne bojovať proti týmto závažným hrozbám, tak je potrebné vytvoriť spoluprácu medzi relevantnými štátnymi inštitúciami (napr. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky) a odborníkmi, ktorí sa uvedenej problematike venujú. Kontinuálnym vzdelávaním je možné na všetkých úrovniach škôl zabezpečiť, aby žiaci a študenti mohli rozoznávať jednotlivé hrozby a zároveň sa efektívne voči nim brániť.

Zároveň je potrebné upraviť učebné osnovy v rámci primárneho vzdelávania. Ako bolo vyššie spomenuté v príspevku, trestná zodpovednosť v podmienkach Slovenskej republiky nastupuje dosiahnutím 14 roku. V učebných osnovách základných škôl sa však o problematike trestnej zodpovednosti diskutuje až v ôsmom ročníku v druhom polroku, kedy mnohí žiaci už dovŕšili 14 rokov. Bolo by preto vhodné diskutovať o problematike vzniku trestnej zodpovednosti skôr, napríklad v rámci siedmeho ročníka, aby mali žiaci osvojené základné poznatky o vzniku trestnej zodpovednosti, ako aj o možných dôsledkoch založenia trestnej zodpovednosti protiprávnym konaním na úrovni trestného práva.

Vzdelávaním vieme dosiahnuť veľký pokrok v rôznych oblastiach, či už je to Policajný zbor, školstvo a podobne. Príprava pedagógov, lektorov, preventistov je taktiež dôležitá a to z dôvodu, aby boli informovaní o najnovších trendoch. Spoločným cieľom vyššie spomenutých aktivít má byť vytvorenie bezpečnosti pre žiakov, študentov, tak aby neohrozovali seba, svojich najbližších, či ďalších ľudí okolo seba.

¹⁴ MARCZYOVÁ, K., RUBISOVÁ, I., KURILOVSKÝ, R. 2022. *Služobná činnosť a služobné zákroky vo vzťahu k (vybraným) zraniteľným skupinám*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2022, s.105.

Literatúra

- ĎORULA, Ján a kol. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: Veda, 2003, s. 985. ISBN 80-224-0750-X.
- IVOR, Jaroslav; POLÁK, Preter; ZÁHORA, Jozef. 2016. *Trestné právo hmotné I, Všeobecná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. s 555. ISBN 978-80-8168-509-5.
- MARCZYOVÁ, Klaudia; RUBISOVÁ, Ivana; KURILOVSKÝ, Rastislav. *Služobná činnosť a služobné zákroky vo vzťahu k (vybraným) zraniteľným skupinám*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. 149 s. ISBN 978-80-8054-960-2.
- MARKOVÁ, Veronika; STRÉMY, Tomáš. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 283 s. ISBN 978-80-7380-771-9.
- NESVADBA, Antonín; MARKOVÁ, Veronika. 2022. Šírenie dezinformácií a možné trestnoprávne následky v zmysle Trestného zákona. In: RUBISOVÁ, Ivana; LACA, Nina. (eds). *Dezinformácie a právo : Úlohy a postavenie bezpečnostných zložiek : Zborník príspevkov*. Bratislava: Akadémia PZ, 2022, s. 163-176. ISBN 978-80-8054-964-0.
- ŠKVRNDA, František; PAWERA, R., WEISS, P. 2008. *Medzinárodná bezpečnosť*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2008, s. 184, ISBN 978-80-225-2527-5.
- MEDELSKÁ TKÁČOVÁ, Zuzana. Ochrana maloletého princípmi civilného práva. In: WÄLDL, Ľuboš; SALAČ, Josef; PLECITÝ, Vladimír; MAMOJKOVÁ, Mária a kol. 2019. *Soukromoprávní problematika v bezpečnostní praxi*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. 2019, s. 122-135. ISBN 978-80-7251-504-2.
- Stanovisko Regionálneho úradu školskej správy a Národného bezpečnostného úradu. 2023. <https://www.teraz.sk/slovensko/parchovany-po-pade-zo-strechy-skoly-z/755941-clanok.html>
- Platforma LEED: <https://leed.cepol.europa.eu/>
- EU CEPOL Agency: <https://www.cepol.europa.eu/sk>

Major doc. PhDr. JUDr. Mgr. Jozef Medelský, PhD. (*1985) Since 2013, he has been actively working as a professional assistant at the Department of Public Law Sciences of the Police Academy in Bratislava. Since 2015, he has worked as a National Correspondent for the European Union Agency for Law Enforcement Training - CEPOL. From 2020 to 2023, he also served as a member of the editorial board of the European Law Enforcement Research Bulletin, published by the European Union Agency for Law Enforcement Training - CEPOL. From 2022, he has been the head of the Department of Public Law Sciences of the Police Academy in Bratislava. He is an author or co-author of several monographs or professional articles published in domestic and foreign professional journals and anthologies focusing on criminal law, public international law, international security law, or police law.

